

Запорожченко Л. С.,
*студентка 5 курсу факультету цивільної
та господарської юстиції,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

АНТИМОНОПОЛЬНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ НАФТОПРОДУКТІВ

Питання ефективного функціонування ринку нафтопродуктів є дуже важливими з погляду забезпечення сталого розвитку та функціонування економіки України, її інтеграції у світовий економічний простір. Останнім часом особливе занепокоєння суспільства та експертів викликає ситуація на ринку нафтопродуктів України, яка характеризується стрімким зростанням цін на основні види пального, невизначеністю їх подальшої динаміки та дій урядових структур із нормалізації ситуації.

В даний момент функціонування ринку нафтопродуктів, а також динаміка його основних характеристик та можливості визначаються взаємодією підприємницьких структур і держави. Рішення проблеми ефективного антимонопольного регулювання діяльності підприємницьких структур стає особливо важким у тих випадках, коли монопольне становище займає не одне, а кілька підприємств, що входять у змову між собою і які диктують іншим підприємствам, що виробляють таку ж продукцію, умови діяльності на ринку, істотно знижують їх конкурентоспроможність, що характерно для ринку нафтопродуктів. Саме тому держава повинна виступати тією силою, яка, з одного боку, блокує можливі негативні наслідки функціонування підприємницьких структур, а з іншого боку, направляє їх розвиток в напрямок формування конкурентних переваг країни, їх збереження і реалізацію [3].

В українському економічному середовищі роль основного елемента державного регулювання економічних процесів у частині створення умов для розвитку конкуренції на ринку нафтопродуктів відіграють антимонопольні органи.

Ефективна державна політика на ринках нафтопродуктів повинна базуватися на кваліфікованих висновках за результатами ґрунтовного аналізу стану цих ринків, а ухвалення рішень повинно мати випереджувальний характер. Для цього необхідно налагодити ефективний механізм постійного моніторингу і прогнозування

стану ринків нафти та нафтопродуктів. Інформація про стан ринків нафтопродуктів, отримана з різних джерел, має суттєві розбіжності, які ускладнюють, а іноді й унеможливають її аналіз, що може призводити до неправильних висновків [4]. Це суттєво перешкоджає не лише Антимонопольному комітету України в його роботі з оперативного виявлення та усунення порушень конкурентного законодавства на цих ринках, але й іншим державним органам, які повинні своєчасно виявляти чинники, що можуть спричинити збурення ринків, та ефективно вживати заходів для запобігання їх дестабілізації.

Вирішити ці проблеми допомогло б налагодження інтегрованої інформаційно-аналітичної системи постійного моніторингу загальнодержавних і регіональних ринків нафти та нафтопродуктів.

Нині Україна увійшла до складу країн-розробників і учасників глобальної платформи моніторингу цін на ринках нафтопродуктів, пілотний проект якої запущено 2013 р. Мета створеної платформи — сформувати єдину базу даних, а також єдину методологію оцінювання ризиків у процесі ціноутворення на ринку нафтопродуктів. Такі системи дозволяють оцінювати стан ринку на предмет присутності олігополій, домінування кількох господарюючих суб'єктів на ринку — як на локальному рівні, загальнодержавному рівні, так і на світовому ринку. Також звертається увага на те, що динаміка світових цін так чи інакше позначається на внутрішньому ринку. При належному рівні конкуренції ціни стають взаємозалежними (корелюються), якщо ж цього не відбувається, то це ознака монополізації ринку або змови господарюючих суб'єктів. Таку зміну можна оцінити за допомогою єдиних цінових баз даних, що включають три індикатори: ціни в рамках біржової торгівлі; ціни, зазначені в контрактах; загальносвітовий середній рівень цін на нафтопродукти [4].

Впровадження інформаційно-аналітичної системи постійного моніторингу було передбачено Указом Президента України «Про заходи щодо стабілізації ситуації на ринку нафти і нафтопродуктів» № 823 від 18 травня 2005 р. та дорученням Кабінету Міністрів України. Проте, тільки в 2013 році був запущений перший пілотний проект такої системи. Цей проект створений Міжнародною робочою групою з дослідження питань ціноутворення на ринках нафти і нафтопродуктів і способів їх функціонування. Результатом діяльності Робочої групи має стати підготовка антимонопольними

органами-учасниками групи пропозицій для національних урядів з розвитку конкуренції на ринках нафти і нафтопродуктів. На даний час в ході 5-го засідання Міжнародної робочої групи антимонопольних відомств з дослідження питань ціноутворення на ринках нафти і нафтопродуктів підписано Декларацію про створення платформ з обміну конфіденційною інформацією (Київська Декларація).

Обмін досвідом та підходами щодо застосування антимонопольного законодавства на ринку нафти і нафтопродуктів на міжнародному рівні є прогресивним кроком на шляху вирішення такого важливого питання. Сприяння формуванню цінових індикаторів, що відображають справедливую ціну на нафту і нафтопродукти, сформовану в ринкових умовах; забезпечення конкурентного ціноутворення в рамках організованих форм торгівлі нафтою і нафтопродуктами наразі є необхідними для регулювання даної сфери.

Література

1. «Про захист економічної конкуренції»: Закон України від 11.01.2001. — № 2210-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 12, ст. 64.
2. «Про заходи щодо стабілізації ситуації на ринку нафти і нафтопродуктів» — Указ Президента України — № 49925/6 від 3.05. 2005. // Відомості Верховної Ради України.
3. Рябцев Г. Л. Ринок нафтопродуктів: основні інструменти реалізації державної регуляторної політики / Г. Л. Рябцев, С. В. Сапегін, В. В. Тертичка // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. — Х. : ХРІДУ, 2006. — № 3 (30). — С. 342-351.
4. Рябцев Г. Л. Еволюція світових цін на нафту та її значення для України / Г. Л. Рябцев // Зб. наук. пр. Нац. академії держ. упр. при Президенті України / за заг. ред. В. П. Приходька. — К. : НАДУ, 2009. — Вип. 4. — С. 75-84.
5. Веб-портал Антимонопольного комітету України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.amc.gov.ua.

Данілова М. В.,

*студентка 2 курсу соціально-правового факультету,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

З розвитком ринкових відносин посилюється конкуренція на аграрному ринку, що висуває підвищені вимоги до економічної поведінки підприємств. Підвищенню ефективності сільськогоспо-